

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 12/2019-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. januára 2019 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a Ladislava Orosza predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátkou JUDr. Janou Hreňovou, Krížna 14, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Trnava č. k. 11 C 460/2015-334 zo 6. augusta 2018 v časti výroku I a II a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. októbra 2018 doručená sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“),

ktorou namieta porušenie základného práva na súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) č. k. 11 C 460/2015-334 zo 6. augusta 2018 v časti výroku I a II (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ vystupoval v napadnutom konaní v procesnom postavení žalovaného. Okresný súd rozhodol vo veci samej rozsudkom z 11. apríla 2017 tak, že žalobu zamietol a žalovanému priznal proti žalobcovi náhradu trov konania v rozsahu 100 %. O trovách konania rozhodol súd prostredníctvom vyššieho súdneho úradníka tak, že z uplatnenej sumy 2 758,56 € uznesením z 2. mája 2018 priznal sťažovateľovi sumu 1 797,83 €.

3. Proti uzneseniu o náhrade trov konania podali sťažnosť sťažovateľ, ako aj žalobca. Okresný súd rozhodol o sťažnostiach napadnutým uznesením zo 6. augusta 2018 tak, že zmenil (znížil) výšku náhrady trov konania na sumu 1 705,84 €.

4. Sťažovateľ nesúhlasí najmä s postupom a argumentáciou okresného súdu týkajúcimi sa nepriznania náhrady trov za ďalšie porady s klientom. V sťažnosti k tomu okrem iného uvádza:

«Rozsah porady rozhodne závisí aj od úkonu, na podnet ktorého bola porada uskutočnená. V prípade, ak bol klient oboznamovaný s rozsiahlymi vyjadreniami protistrany, trvanie porady v rozsahu 1-1,5 hod. nemožno považovať za neprimeraný čas, obzvlášť v prípade, keď klient nemá právnické vzdelanie (a preto ho zastupuje advokát). Preto nie je možné súhlasiť s názorom súdu „Súd mal za to, že vzhľadom k priebehu predmetného konania nebolo možné považovať porady s klientom vykonané dňa 07.06.2016, 10.08.2016, 12.09.2016 a 20.01.2017 za účelné a nevyhnutné, keď nešlo o tak skutkovo a právne náročnú vec, aby bolo potrebné vykonať porady s klientom, dokonca v rozsahu celkovo 4 hodiny“, v ktorom súd navyše nerozlišuje, že predmetom každej porady

bol iný úkon súdu alebo protistrany. Zdôraznenie celkové času potom pôsobí zmätočne. Dĺžka porady by podľa nášho názoru musela byť celkom zjavne neprimeraná jej predmetu, aby bolo namieste nie nepriznať náhradu trov konania za tento právny úkon, ale znížiť náhradu trov konania za tento úkon.

Z našej strany boli súdu predložené písomné záznamy o porade s klientom, z ktorých bolo zrejmé, že porada s klientom sa uskutočnila, ako aj to, kedy sa uskutočnila, kde sa uskutočnila, ako dlho trvala a čo bolo jej obsahom. Obsah porady bol zámerne uvedený stručne a to jednak vzhľadom na povinnosť advokáta zachovávať mlčanlivosť, ako aj vzhľadom na to, že detailný obsah porady by mohol byť protistranou využitý v neprospech klienta alebo advokáta. Máme za to, že z takého opisu porád je zrejmý ich účel a dôvodnosť, a takéto preukázanie uskutočnenia porady je dostatočné z hľadiska posudzovania porady ako právneho úkonu pri rozhodovaní o náhrade trov konania. Nemožno preto súhlasiť s názorom súdu „Takáto dôvodnosť uvedených porád pritom ani nevyplýva zo všeobecného popisu obsahu porád, ako ani zo sťažnosti žalovaného.“, pretože detailnejším opisom obsahu porady by došlo k porušeniu vyššie uvedenej povinnosti zachovávať mlčanlivosť.

Nesúhlasíme taktiež s názorom súdu, podľa ktorého „Žalovaný nezrejmil, aký bol konkrétny výsledok porád s klientom, a ako boli porady spôsobilé ovplyvniť pokyny klienta smerom k advokátovi, keď s výnimkou pojednávania dňa 31.01.2017 (kde žalobca predložil typový diagram, z čoho bolo zrejmé, že žalobca by sa uspokojil s náhradou škody vo výrazne nižšej výške ako vyplýva zo žaloby), bol postoj žalobcu v konaní nemenný a nebolo nevyhnutné a účelné realizovať porady a prehodnocovať postup žalovaného.“ Nie je úlohou advokáta a ani strany v konaní prezentovať výsledok porady medzi advokátom a klientom súdu, nakoľko na bližší obsah porady sa vzťahuje povinnosť zachovávať mlčanlivosť. Je logické očakávať, že pokiaľ je porada uskutočnená ako reakcia na úkon protistrany, tak obsahom porady bude oboznámenie klienta s úkonom protistrany, vysvetlenie tohto úkonu prípadne vysvetlenie tam uvedenej argumentácie, vplyv úkonu na priebeh konania a odporúčanie advokáta. Na základe týchto informácií od advokáta sa potom klient rozhodne, aké pokyny advokátovi udelí. Nemennosť postoja klienta ako strany v konaní nemôže spochybňovať dôvodnosť porady s klientom. Strana v konaní má na začiatku konania určitý postoj k meritu veci a podľa neho uloží advokátovi pokyny. Každý úkon protistrany môže tento postoj ovplyvniť, a to buď tak, že strana tento postoj zmení,

alebo sa vo svojom postoji utvrdí a zotrvá na ňom. Preto ak strana zotrvá na svojom postoji počas celého súdneho konania, neznamená to, že tak bola rozhodnutá od začiatku a jej postoj nemohla ovplyvniť žiadna skutočnosť, ale znamená to, že na takomto postoji zotrvala aj vzhľadom na úkony súdu a protistrany v konaní.

Vzhľadom na vyššie uvedené máme za to, že súd nesprávne právne posúdil § 13a ods. 1 písm. b) vyhlášky a § 251 a § 262 ods. 2 CSP, pretože nesprávne interpretoval účel a podstatu právneho úkonu porada advokáta s klientom. Z úvah súdu vyplýva, že porada s klientom má výnimočný charakter a je účelná len za mimoriadnych okolností, pričom vo všetkých ostatných prípadoch je advokát oprávnený konať samostatne a nie je povinný o stave konania a o svojom postupe informovať klienta. Tieto úvahy považujeme za neprijateľné, popierajúce podstatu porady s klientom ako inštitútu pokrývajúceho komunikáciu advokáta s klientom spôsobilú ovplyvniť pokyny klienta advokátovi v súdnom konaní.

Za daných okolností ak súd nepriznal náhradu trov konania za porady, ktorých predmetom bola konzultácia o úkonoch súdu a protistrany v konaní, porušil podľa nášho názoru práva klienta na súdnu ochranu a na spravodlivý proces, vrátane práva na obhajobu. Strana v konaní legitímne očakáva, že ak bude mať v konaní úspech, tak tento úspech pokryje strane aj náklady vzniknuté v súvislosti so sporom prostredníctvom inštitútu náhrady trov konania zo strany protistrany. Ak súd nesprávne posúdil úkony právnej služby a nepriznal za ne náhradu trov konania, hoci podľa nášho názoru na nepriznanie náhrady trov konania za predmetné úkony nebol daný dôvod, znemožnil strane kompenzáciu vzniknutých nákladov a riadne uplatnenie inštitútu náhrady trov konania, pretože výsledkom rozhodnutia o výške trov konania nevznikol stav, ako keby k sporu nikdy nedošlo. Práve takýto stav má zabezpečiť inštitút náhrady trov konania, pretože strane majú byť nahradené náklady vzniknuté so súdnym konaním, ktoré by inak (bez súdneho konania) nevznikli. Máme za to, že reálne a účinne uplatňovanie práva na súdnu ochranu v sebe zahŕňa okrem toho, že strana má možnosť brániť svoje práva v súdnom konaní, aj to, že strana má práva na náhradu nákladov, ktoré jej vzniknú v súvislosti s bránením svojich práv. Ak súd nesprávnym postupom nepriznal strane náhradu trov konania v dôvodnom rozsahu – v prejednávanej veci aj za predmetné porady s klientom - porušil jej právo na súdnu ochranu.»

5. Sťažovateľ tiež namieta nepriznanie trov konania za tri vyjadrenia adresované okresnému súdu, keď celkovo boli v konaní súdu predložené štyri vyjadrenia. Uvedené vyjadrenia považuje sťažovateľ za „relevantné smerom k predmetu konania, boli urobené účelne a prospeli k rozhodnutiu vo veci samej v prospech žalovaného.“. Sťažovateľ poukazuje aj na skutočnosť, že okresný súd vôbec neodôvodnil, prečo uvedené vyjadrenia nepovažoval za účelné a opodstatnené, a preto sa mu rozhodnutie javí ako arbitrárne, porušujúce právo na spravodlivé konanie. K tomu ďalej uvádza:

«Strana má právo vyjadriť sa v súdnom konaní a to bez ohľadu na to, či na to bola zo strany súdu vyzývaná alebo nie. Smerom k účinkom vyjadrenia a k náhrade trov konania si však musí byť vedomá, že nie každé vyjadrenie súd zohľadní a za nie každé vyjadrenie bude strane priznaná náhrada trov konania. V uvedenom ma špecifické postavenie žalovaný, pretože ako sme uvádzali, žalovaný má právo vyjadriť sa ako posledný a tým pádom reagovať na vyjadrenia žalobcu. Ak žalovaný predloží v konaní vyjadrenie, ktoré relevantným spôsobom reaguje na vyjadrenie žalobcu, tak dôvodnosť a opodstatnenosť tohto vyjadrenia nie je založená na výzve súdu, ale na úkone žalobcu. Súd nemôže ovplyvniť postup žalobcu v konaní a pokiaľ má tento potrebu naďalej reagovať na vyjadrenia žalovaného bez toho, aby ho súd na to vyzýval, tak žalovaný má právo na takéto vyjadrenia žalobcu reagovať bez toho, aby ho tiež súd na to vyzval. Žalobca je ten, ktorý si musí byť vedomý zodpovednosti a rizika, že v prípade neúspechu v konaní bude znášať trovy konania, ktoré vzniknú protistrane z dôvodu reakcia na jeho vyjadrenia, t. j. žalobca spôsobí, že žalovaný vykoná právny úkon. Strany sporu tak priamo ovplyvňujú ekonomiku sporu a hospodárnosť konania a vyššie uvedená situácia a postup strany musí ísť na zodpovednosť strán v konaní, a preto súd nemôže stranu zbavovať tejto zodpovednosti tým spôsobom, ako to urobil v prejednávanej veci. Vzhľadom na uvedené, posúdenie súdu, podľa ktorého „Zároveň žalovaný nebol na žiadne z uvedených vyjadrení osobitne vyzvaný a nebolo nevyhnutným, aby sa žalovaný pred nadchádzajúcimi pojednávaniami osobitne písomne vyjadroval.“ považujeme za nesprávne...

Nesúhlasíme s tým, že predmetné vyjadrenia mali byť ústne prezentované na najbližších pojednávaniach, a ak tomu tak nebolo, tak to zakladá dôvod pre nepriznanie náhrady trov konania za tieto úkony právnej služby.

Z koncepcie Civilného sporového poriadku je zrejmé, že tento uprednostňuje písomné konanie pred konaním ústnym, aby po oboznámení sa s vyjadreniami strán mohol súd rozhodnúť už na prvom pojednávaní (§ 157 ods. 1 CSP). Písomné vyjadrenie má svoj zmysel, pretože umožňuje strane zaujať stanovisko de facto bez obmedzenia. Z písomného vyjadrenia je možné ľahšie a praktickejšie sa oboznámiť s tvrdeniami strany a to tak pre protistranu, ako aj pre súd prvej inštalácie a súde vyšších inštalácií. Písomné vyjadrenie taktiež umožňuje strane prezentovať svoju argumentáciu takým spôsobom, ktorý bude zaznamenaný, a nedôjde či už k skráteniu vyjadrenia strany (ak sudca diktuje zápisnicu na pojednávaní) alebo k jeho hoci aj neúmyselnej zmene.

Predmetné vyjadrenia boli rozsiahle a primárne obsahovali rozsiahlu právne argumentáciu, pretože konanie o náhrady škody titulom neoprávneného odberu plynu je právne náročné, resp. obsahuje niekoľko právne náročných otázok. Rozsiahlosť vyjadrení boli odôvodnená aj tým, že všeobecné súde, v rozpore so zásadou právnej istoty a predvídateľností súdnych rozhodnutí, rozhodujú v skutkovo obdobných veciach rozdielne a základné otázky konania o náhradu škody posudzujú diametrálne odlišne (najmä vznik škody). Rôznorodá súdna prax je tak na súdech prvej inštalácie, ako aj na odvolacích súdech, pričom takáto rôznorodá prax sa vyskytuje aj na jednom a tom istom súde (napr. Okresný súd Trnava alebo Krajský súd v Trnave). Nie je nám známe také rozhodnutie, ktoré by uvedenú prax zjednotilo, resp. v ktorom by sa súd priklonil k jednej argumentácii a riadne by zdôvodnil, prečo druhý prístup považuje za nesprávny. Za tohto stavu je nepochybne úlohou advokáta vypracovať také vyjadrenie, v ktorom sa advokát vysporiada so všetkými právnymi otázkami, uvedie prístup, ktorý považuje za správny, svojou argumentáciou zdôrazní správnosť tohto prístupu a uvedie argumentáciu, prečo druhý, opačný prístup je nesprávny. Toto sú dôvody, pre ktoré boli predmetné vyjadrenia predložené a pre ktoré boli tak rozsiahle.

Trváme na tom, že uvedenú argumentáciu nie je možné riadne predniesť ústne na pojednávaní, a nebolo by to ani účelné. Ak by aj strana mala možnosť rozsiahle vyjadrenie predniesť na pojednávaní, tak takéto pojednávanie by aj tak bolo odročené, lebo protistrana by k nemu nebola schopná zaujať okamžité stanovisko, a nemala by ani časový priestor na rozsiahlu reakciu. Na takomto pojednávaní by sa de facto nič iné nekonalo, len prezentácia jedného vyjadrenia jednej strany. Ak si predstavíme, že všetky vyjadrenia oboch strán by

mali byť takto prezentované, tak by sa počas súdneho konania konalo minimálne toľko pojednávaní, koľko by bolo vyjadrení, čo rozhodne nemožno považovať za žiaduce a prospievajúce k rýchlemu rozhodnutiu vo veci samej. Obzvlášť, ak by tak postupovali účastníci vo všetkých súdnych konaniach. Takýto postup, kedy súd vyžaduje ústny prednes vyjadrenia v podstate pod hrozbou nepriznania náhrady trov konania, nemožno považovať za prijateľný a už vôbec nie účelný a hospodárny. Na pojednávaní je vhodné predniesť len podstatu argumentácie, prípadné hlavné závery tam uvedenej argumentácie...

Vzhľadom na vyššie uvedené máme za to, že súd nesprávne právne posúdil § 13a ods. 1 písm. c) vyhlášky a § 251 a § 262 ods. 2 CSP, pretože nesprávne interpretoval účel a podstatu právneho úkonu vyjadrenie vo veci samej. Z úvah súdu vyplýva, že nárok na náhradu trov konania za predmetné tri vyjadrenia nepriznal najmä z dôvodu, že na predmetné vyjadrenia nebola strana vyzývaná a obsah vyjadrení mal byť ústne prednesený na pojednávaní. Máme za to, že táto argumentácia je nesprávna a nezakladá dôvod pre nepriznanie náhrady trov konania. Predmetnými vyjadreniami strana využívala svoje ústavne právo vyjadriť sa a z titulu procesného postavenia žalovaného reagovala na vyjadrenia žalobcu. Predložené vyjadrenia prispeli k celkovému úspechu žalovaného v konaní a preto máme za to, že boli urobené účelne a súd mal priznať strane náhradu trov konania aj za tieto úkony právnej služby.

Za daných okolností ak súd nepriznal náhradu trov konania za porady, ktorých predmetom bola konzultácia o úkonoch súdu a protistrany v konaní, porušil podľa nášho názoru práv klienta vyjadriť sa, právo na súdnu ochranu a na spravodlivý proces, vrátane práva na obhajobu. Strana v konaní legitímne očakáva, že ak bude mať v konaní úspech, tak tento úspech pokryje strane aj náklady vzniknuté v súvislosti so sporom prostredníctvom inštitútu náhrady trov konania zo strany protistrany. Ak súd nesprávne posúdil úkony právnej služby a nepriznal za ne náhradu trov konania, hoci podľa nášho názoru na nepriznanie náhrady trov konania za predmetné úkony nebol daný dôvod, znemožnil strane kompenzáciu vzniknutých nákladov a riadne uplatnenie inštitútu náhrady trov konania, pretože výsledkom rozhodnutia o výške trov konania nevznikol stav, ako keby k sporu nikdy nedošlo. Práve takýto stav má zabezpečiť inštitút náhrady trov konania, pretože strane majú byť nahradené náklady vzniknuté so súdnym konaním, ktoré by inak (bez súdneho konania) nevznikli. Máme za to, že reálne a účinne uplatňovanie práva na súdnu ochranu v sebe

zahŕňa okrem toho, že strana má možnosť brániť svoje práva v súdnom konaní, aj to, že strana má práva na náhradu nákladov, ktoré jej vzniknú v súvislosti s bránením svojich práv. Ak súd nesprávnym postupom nepriznal strane náhradu trov konania v dôvodnom rozsahu - v prejednávanej veci aj za predložené písomné vyjadrenia - porušil jej právo na súdnu ochranu.»

6. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vydal tento nález:

„1. Základné práva [REDAKOVANÉ] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo vyjadriť sa podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Uznesením Okresného súdu Trnava, č. k.: 11C/460/2015-334 z 6. augusta 2018 v časti výroku I. a II. porušené boli.

2. Uznesenie Okresného súdu Trnava, č. k.: 11C/460/2015-334 z 6. augusta 2018 v celom rozsahu zrušuje a vec vracia Okresného súdu Trnava na ďalšie konanie.

3. Okresný súd Trnava je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 390,50 € (slovom tristodevätidesiat eur a päťdesiat centov) na účet advokátskej kancelárie JUDr. Jana Hreňová, advokát, Krížna 14, 811 07 Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti

navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

9. O zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti ide vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať taký návrh, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

II.1 K namietanému porušeniu základného práva na súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

10. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

11. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

12. Sťažovateľ namieta rozhodnutie všeobecného súdu o náhrade trov konania, keď tvrdí, že súd porušil jeho právo na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie nepriznaním náhrady trov konania za ďalšie porady s klientom. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane pripomína, že rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi zásadne patrí do právomoci týchto súdov, pri ktorom sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania, a ústavný súd preto iba celkom výnimočne podrobnejšie preskúmava rozhodnutia všeobecných súdov o trovách konania, pričom k zrušeniu rozhodnutia o náhrade trov konania pristupuje len za celkom výnimočných okolností. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd nie je riadnou ani mimoriadnou inštanciou proti rozhodnutiam všeobecných súdov, môže zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o trovách konania iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého súdneho konania (porovnaj m. m. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011).

13. Ústavný súd tiež opakovane pripomína v súlade so svojou konštantnou judikatúrou, že nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený posudzovať právne názory všeobecného súdu a preskúmavať ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (*mutatis mutandis* I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

14. Okresný súd v napadnutom uznesení odôvodnil nepriznanie náhrady za odmenu za porady s klientom takto:

«38. Predovšetkým súd poukazuje na uznesenie Najvyššieho súdu SR sp.zn. 4 M Cdo 21/2009 zo dňa 25.02.2010, v zmysle ktorého „súd rozhodujúci o priznaní náhrady trov konania podľa § 142 ods. 1 O.s.p. (pozn. súdu - teraz § 251, § 255 ods. 1 CSP) je povinný vždy skúmať účelnosť vynaložených trov konania uplatnených úspešným účastníkom konania v spore. Účelnosť je vlastnosť procesu spočívajúca v sledovaní cieľa. Účelnosť spravidla nachádza svoju opodstatnenosť vtedy, ak vychádza zo zákonných dôvodov a neprekračuje ich medze. Je preto potrebné rozlišovať medzi právom účastníka konania (fyzickej, právnickej osoby, štátneho orgánu) na právnu pomoc a nárokom na náhradu trov konania za poskytnutú právnu pomoc. Trovy konania potrebné na účelné vynaloženie alebo na ochranu práv sa však nemôžu posudzovať ako celok, aj keď účastník má právo na náhradu trov konania, pretože každý úkon alebo každé plnenie trov treba posudzovať samostatne.“

39. Súd poukazuje na to, že náhradu trov konania za poradu možno strane priznať, iba ak bola porada účelným úkonom právnej služby. V rámci prípravy a prevzatia zastúpenia je totiž zahrnutá aj konzultácia s klientom ohľadne skutkových a právnych okolností prípadu. Ďalšie porady s klientom sú účelné iba za situácie, ak v konaní dôjde k mimoriadnym okolnostiam, ktoré si advokát a klient potrebujú ozrejmiť a prekonzultovať. Súd mal za to, že vzhľadom k priebehu predmetného konania nebolo možné považovať porady s klientom vykonané dňa 07.06.2016, 10.08.2016, 12.09.2016 a 20.01.2017 za účelné a nevyhnutné, keď nešlo o tak skutkovo a právne náročnú vec, aby bolo potrebné vykonať porady s klientom, dokonca v rozsahu celkovo 4 hodiny. Vysvetlenie základných procesných inštitútov je pritom možné uskutočniť v rámci prevzatia právneho zastúpenia a prvej porady s klientom a na informovanie o súdnom konaní nie je nevyhnutné uskutočniť poradu s klientom. Navyše, je to právny zástupca, ktorý vie posúdiť potrebný postup v konaní, a práve preto mu bolo žalovaným udelené splnomocnenie na zastupovanie v konaní, keďže žalovaný ako laik správnosť postupu posúdiť nevie. Zároveň, za účelom byť informovaný o priebehu konania sa žalovaný mohol zúčastniť pojednávaní, s čím by pre neho neboli spojené náklady, ako tomu bolo v prípade porád s právnym zástupcom, ktorý postup by bol hospodárnejší. Ak si napriek tomu žalovaný za účelom informovania sa

o stave konania zvolil poradu s právnym zástupcom, je potrebné, aby znášal náklady na porady sám. V priebehu konania nedošlo (s výnimkou pojednávania dňa 31.01.2017) k žiadnemu zvratu v konaní, ktorý by bolo nevyhnutné prekonzultovať s klientom za účelom zistenia, či súhlasí so zamýšľaným postupom svojho právneho zástupcu. Takáto dôvodnosť uvedených porád pritom ani nevyplýva zo všeobecného popisu obsahu porád, ako ani zo sťažnosti žalovaného. Žalovaný neozrejmil, aký bol konkrétny výsledok porád s klientom, a ako boli porady spôsobilé ovplyvniť pokyny klienta smerom k advokátovi, keď s výnimkou pojednávania dňa 31.01.2017 (kde žalobca predložil typový diagram, z čoho bolo zrejmé, že žalobca by sa uspokojil s náhradou škody vo výrazne nižšej výške ako vyplýva zo žaloby), bol postoj žalobcu v konaní nemenný a nebolo nevyhnutné a účelné realizovať porady a prehodnocovať postup žalovaného. Nie je možné súhlasiť s tým, že vzhľadom na účel porady s klientom, ktorou sa realizuje právo klienta na obhajobu, nepriznaním náhrady trov konania môže dôjsť k porušeniu tohto práva klienta a tým k popretiu práva klienta byť informovaný o stave konania a úkonoch v ňom urobených. Ak si žalovaný ako klient takéto porady vyžiadal, mal na ne nepochybne právo, tieto (vychádzajúc z písomných záznamov) boli uskutočnené, ale ako už súd uviedol, je potrebné, aby náklady na ne znášal žalovaný sám, nakoľko podľa názoru súdu neboli uvedené porady účelné a nevyhnutné. Samotným nepriznaním náhrady trov konania za uvedené porady nemôže byť žiadnym spôsobom porušené právo žalovaného na obhajobu. Ak žalovaný uvádza, že môže nastať situácia, kedy sa celková náhrada trov konania môže blížiti k predmetu konania, pričom táto skutočnosť je predvídateľná a žalobca ju svojim postupom v konaní môže priamo ovplyvniť, súd dáva do pozornosti, že je zarádzajúce, že žalovaný bol ochotný vynaložiť na trovy právneho zastúpenia sumu, ktorá sa takmer rovná žalovanej pohľadávke, ktoré správanie je nelogické a nevhodné. Vzhľadom na všetko vyššie uvedené, súd žiadnu z porád uskutočnených v dňoch 07.06.2016, 10.08.2016, 12.09.2016 a 20.01.2017 nepovažoval za nevyhnutnú a účelne vykonanú a nebolo by spravodlivé, aby náhradu za odmenu za ne a prislúchajúce režijné paušály znášal žalobca, ale je potrebné, aby ich žalovaný znášal sám. Vzhľadom na uvedené, vyšší súdny úradník postupoval správne, keď priznal odmenu a prislúchajúci režijný paušál iba za poradu konaní dňa 07.02.2017. Uvedená porada bola účelná z dôvodu, že na predchádzajúcom pojednávaní dňa 31.01.2017 právny zástupca žalobcu predložil typový diagram dodávky, a bolo potrebné odkonzultovať, či zo strany žalovaného

nebude prípadne ochota uzavrieť zmier so žalobcom na sumu uvedenú v typovom diagrame dodávky, ktorá bola výrazne nižšia ako suma vyplývajúca zo žaloby.»

15. Zásadu úspechu vo veci, ktorú sťažovateľ akcentuje, nemožno s prihliadnutím na výsledok spochybníť. Ústavný súd však v zhode so svojou konštantnou judikatúrou pripomína, že pri rozhodovaní o náhrade trov konania nemožno opomenúť ani skutočnosť, že trovy vynaložené účastníkom konania v spore musia byť v príčinnej súvislosti s jeho procesným postojom k predmetu konania. Ich vynaložením sa musí sledovať procesné presadzovanie uplatneného nároku alebo procesná ochrana proti takému tvrdenému nároku. Účelnosť sa v zásade dá stotožniť s nevyhnutnosťou alebo právnou možnosťou vynaloženia trov spojených s ústavne zaručeným právom na právnu pomoc v zmysle čl. 47 ods. 2 ústavy a trovy právneho zastúpenia sa vo všeobecnosti za účelne vynaložené trovy považujú. Trovy potrebné na účelné vynaloženie alebo ochranu práva sa však nemôžu posudzovať ako celok, a to aj keď má účastník nárok na náhradu trov konania, pretože mal vo veci plný úspech, každý úkon alebo každé platenie trov treba posudzovať samostatne; to platí aj pre trovy právnej služby (III. ÚS 481/2015, II. ÚS 78/03).

16. V zmysle § 251 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) trovy konania sú všetky preukázané, odôvodnené a účelne vynaložené výdavky, ktoré vzniknú v konaní v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva.

Ústavný súd preskúmal, či otázka posúdenia účelnosti celkových trov konania okresným súdom nevykazuje extrémne vybočenie z pravidiel upravujúcich rozhodovanie o trovách konania, čím by nadobudla táto otázka ústavnoprávny rozmer. Je zrejmé, že účelnosť vynaložených nákladov je podmienkou ich priznania, pričom táto otázka nie je v zákone explicitne vyjadrená. Podmienkou je, že ide o výdavky potrebné na uplatňovanie či bránenie práv účastníka konania. Všeobecnému súdu prináleží hodnotiť ako kritérium pre ich priznanie ich účelnosť, resp. nevyhnutnosť. Táto otázka je vecou úvahy (diskrécie) súdu, ktorá však musí byť vždy primerane odôvodnená. Po preskúmaní citovaných častí odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu ústavný súd dospel k záveru, že právne závery vyslovené v napadnutom uznesení nemožno považovať za nepreskúmateľné alebo arbitrárne. Z napadnutého uznesenia okresného súdu vyplýva dostatok právne

relevantných argumentov, z ktorých je zrejmé, že okresný súd konal v medziach svojej právomoci, keď príslušné zákonné ustanovenia podstatné pre posúdenie veci interpretoval a aplikoval ústavne akceptovateľným spôsobom, jeho úvahy vychádzajú z konkrétnych faktov, sú logické, a preto aj celkom legitímne a právne akceptovateľné. Okresný súd primerane a v okolnostiach veci postačujúcim spôsobom reagoval na sťažovateľom vznesené tvrdenia, na prípad aplikoval relevantné hmotnoprávne a procesnoprávne ustanovenia a svoje rozhodnutie v konaní o sťažnosti žalobcu a žalovaného zo 6. augusta 2018 ústavne akceptovateľným spôsobom odôvodnil. Z citovaného § 251 CSP vyplýva nevyhnutne priestor pre uplatnenie úvahy súdu pri posudzovaní otázky účelnosti vynaložených výdavkov. Podľa názoru ústavného súdu okresný súd v rámci rozhodovania o nepriznaní náhrady trov za štyri porady s klientom (7. júna 2016, 10. augusta 2016, 12. septembra 2016 a 20. januára 2017) uplatnil zákonom daný priestor pre uváženie účelnosti trov konania a nezasiahol ním ani do podstaty a zmyslu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

17. Ústavný súd konštatuje, že napadnuté uznesenie okresného súdu nevykazuje z ústavnoprávneho hľadiska také nedostatky, ktoré by po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie reálne zakladali dôvody na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní odmietol túto časť sťažnosti sťažovateľa podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

II.2 K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy

18. Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

19. Sťažovateľ tvrdí, že okresný súd porušil jeho právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom (resp. len vyjadriť sa) tým, že mu nepriznal náhradu trov za písomné vyjadrenia v podaniach zo 16. júna 2016, 11. augusta 2016 a 26. januára 2017.

20. Okresný súd v napadnutom uznesení odôvodnil túto skutočnosť takto:

«40. V prípade písomných podaní zo dňa 16.06.2016, 11.08.2016 a 26.01.2017 sa súd stotožnil s názorom vyššieho súdneho úradníka, že tieto podania nemožno považovať za účelné a opodstatnené. Súd predovšetkým poukazuje na zásadu ústnosti občianskeho súdneho konania/civilného sporového konania vyjadrenú v ustanovení § 3 ods. 2 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch („konanie pred súdom je ústne“), v zmysle ktorej sa predpokladá, že strana, resp. jej zástupca bude stanoviská k prejednávanej veci vyjadrovať práve na pojednávaní. Podľa názoru súdu je nepochybné, že skutočnosti uvedené v podaniach zo dňa 16.06.2016, 11.08.2016 a 26.01.2017 bolo možné predniesť priamo na nasledujúcich pojednávaniach (dňa 21.06.2016, 08.09.2016 a 31.01.2017), kedy bolo možné predložiť aj pripojené listinné dôkazy. Zároveň žalovaný nebol na žiadne z uvedených vyjadrení osobitne vyzvaný a nebolo nevyhnutným, aby sa žalovaný pred nadchádzajúcimi pojednávaniami osobitne písomne vyjadroval. Ak aj v súčasnosti Civilný sporový poriadok predpokladá, že každá zo strán má možnosť urobiť dve vyjadrenia, súd uvádza, že v prípade predmetných vyjadrení o takéto vyjadrenia podľa CSP nešlo a vyjadrenia žalovaného funkciu vyjadrenia k žalobe a funkciu dupliky plniť nemohli. Na tom, že uvedené vyjadrenia žalovaného boli súdu doručené len z uváženia žalovaného a bez výzvy súdu, nič nemení skutočnosť, že v sprievodných listoch nebolo uvedené, že sú vyjadrenia žalobcu zasielané na vedomie, keďže z ustálenej súdnej praxe je zrejmé, že v prípade, že súd žiada stranu o zaujatie stanoviska, na toto ju výslovne vyzve. Súd nespochybňuje, že obsah uvedených podaní sa týkal prejednávanej veci, ani že listinné dôkazy k nim pripojené boli relevantné, avšak nič to nemení na tom, že obsah podaní mohol a mal byť prednesený na pojednávaniach, pred ktorými boli vyjadrenia doručené, kedy mali byť predložené aj listinné dôkazy. Predloženie predmetných vyjadrení žalovaného pred pojednávaniami ani nebolo v súlade so zásadou hospodárnosti konania, keď (s výnimkou podania zo dňa 11.08.2016) boli vyjadrenia doručené súdu v takej krátkej lehote pred pojednávaním, že ich nebolo možné doručiť protistrane pred pojednávaním, ale až na pojednávaní, a preto

protistrana na ne ani nemohla na pojednávani reagovať. Neplatí preto argumentácia žalovaného, že vďaka písomným vyjadreniam pred pojednávaniami mala protistrana dostatočný priestor na oboznámenie sa s podaniami pred pojednávaniami. K námietke žalovaného, že by na prednes vyjadrenia na pojednávani nemusel byť dostatok času, súd uvádza, že pojednávania dňa 21.06.2016, 08.09.2016 a 31.01.2017 trvali dostatočne dlhý čas a právny zástupca žalovaného mal dostatočný priestor na prednes obsahu vyjadrení. Už len nad rámec súd uvádza, že z úradnej činnosti je mu známe, že vyjadrenia, za ktoré žalovaný požaduje náhradu trov konania, boli (ak nie v úplne rovnakom, tak v obdobnom znení s minimálnou obmenou) doručované aj do spisov v iných konaniach s totožným žalobcom, kde právny zástupca zastupuje žalovaných, a preto ani nejde o individualizované vyjadrenia, ktoré by boli vypracované iba pre potreby tohto konania, ale vyjadrenia použiteľné pre viacero konaní.

41. Nakoľko vyššie uvedené úkony právnej služby (vyjadrenia zo dňa 16.06.2016, 11.08.2016 a 26.01.2017) nebolo možné považovať za účelné úkony právnej služby, vyšší súdny úradník postupoval správne, keď nepriznal žalovanému náhradu trov konania za odmenu a prislúchajúce režijné paušály k nim.»

21. Ústavný súd po preskúmaní tejto časti napadnutého uznesenia okresného súdu uvádza, že v ňom nemožno zistiť prvky arbitrárnosti pri posudzovaní účelnosti písomných podaní právnej zástupkyne sťažovateľa. Okresný súd v napadnutom uznesení odôvodnil záver, na základe ktorého nebola sťažovateľovi priznaná náhrada trov konania za všetky ním vyčíslené úkony právnej pomoci, a v postačujúcej miere sa vysporiadal s námietkami sťažovateľa. Ústavný súd preto konštatuje, že v uvedenej časti napadnutého uznesenia dostal sťažovateľ odpoveď na všetky podstatné otázky týkajúce sa jeho námietok uvedených v sťažnosti. Okresný súd konal v medziach svojej právomoci, keď príslušné ustanovenia dotknutých právnych predpisov, ktoré boli podstatné pre posúdenie veci, ústavne konformným spôsobom interpretoval a aplikoval, pričom jeho úvahy vychádzajú z konkrétnych faktov, sú logické, a preto aj celkom legitímne a právne akceptovateľné.

22. Ústavný súd sa stotožnil s názorom okresného súdu, podľa ktorého „hoci má žalovaný právo na právne zastúpenie, uskutočnenie úkonov právnej služby automaticky

nezakladá právny nárok na priznanie náhrady trov za všetky úkony právnej služby v prípade úspechu strany v konaní, pretože nie je dôvodné priznať mu náhradu tých trov právneho zastúpenia, u ktorých súd dospeje k záveru o ich neúčelnosti (porovnaj napr. uznesenie Krajského súdu v Trnave sp.zn. 24Co/278/2016 zo dňa 16.01.2017).“.

23. Vo vzťahu k sťažovateľovej námietke, že okresný súd dostatočne neodôvodnil, prečo nepovažoval ním uplatnené výdavky za účelne vynaložené, ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou dodáva, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, preto postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované právo účastníka konania na spravodlivé súdne konanie (m. m. IV. ÚS 112/05, I. ÚS 117/05).

24. Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že medzi napadnutým uznesením okresného súdu a sťažovateľom namietaným porušením základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o jeho porušení. Ústavný súd preto sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti odmietol pri predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. januára 2019